

บันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

หลักการ

- (๑) แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคัดเลือก ประธาน ก.ตร. และ ก.ตร.(แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๒)
- (๒) แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับสำนักงาน ก.พ.ค.ตร. (แก้ไขเพิ่มเติมเป็นมาตรา ๓๓/๑)
- (๓) แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคัดเลือก และพันตำแหน่งประธาน ก.ร.ตร. และ ก.ร.ตร.(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔๓)
- (๔) แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์เกี่ยวกับแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตำรวจในกลุ่มสายงานสืบสวนสอบสวน(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖๒, ๗๗, แก้ไขเพิ่มเติมเป็นมาตรา ๗๗/๑, ๗๗/๒, ๗๗/๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘๒(๓))
- (๕) กำหนดให้มีมาตรการคุ้มครองการปฏิบัติหน้าที่ข้าราชการตำรวจผู้ปฏิบัติงานสืบสวนสอบสวน โดยชื่อสัตย์สุจริต แต่ถูกร้องเรียนกลั่นแกล้งหรือ กล่าวหาดำเนินคดีอาญา(แก้ไขเพิ่มเติมเป็นมาตรา 150/1)

เหตุผล

ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยตำรวจแห่งชาติ เพื่อปฏิรูประบบตำรวจให้เป็นหน่วยงานใน กระบวนการยุติธรรม ที่เป็นอิสระ และมีเอกภาพ ในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา สามารถเป็นที่พึ่งประชาชน ได้โดยปราศจากอำนาจฝ่ายการเมือง หรือองค์กรทางบริหารฝ่ายอื่นมาครอบงำ นอกจากนี้ เพื่อธำรงไว้ซึ่ง ระบบคุณธรรม ในการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตำรวจในกลุ่มสายงานสืบสวนสอบสวน ซึ่งเป็นตำแหน่งที่ขาดแคลน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง

พระราชบัญญัติ

ตำรวจแห่งชาติ (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

.....

.....

.....

.....

.....

โดยที่ เป็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยตำรวจแห่งชาติ

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับแนวนโยบายแห่งรัฐ รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมโดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายเกินสมควร รัฐพึงมีมาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยเคร่งครัด ปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำใดๆ และรัฐพึงดำเนินการให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานของรัฐ ให้เป็นไปตามระบบคุณธรรม โดยกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีมาตรการป้องกันมิให้ผู้ใดใช้อำนาจ หรือกระทำการโดยมิชอบที่เป็นการก้าวท้าวหรือแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ หรือกระบวนการแต่งตั้งหรือการพิจารณาความดีความชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศ ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับหน้าที่ อำนาจ และภารกิจของตำรวจให้เหมาะสม และแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งมาตรา ๖๘, ๗๖ และ ๒๕๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้กระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย มีหลักประกันว่าข้าราชการตำรวจจะได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสม ได้รับความเป็นธรรมในการแต่งตั้ง และโยกย้าย และการพิจารณาบำเหน็จความชอบตามระบบคุณธรรมที่ชัดเจน ซึ่งในการพิจารณาแต่งตั้ง และโยกย้าย ต้องคำนึงถึงอาวุโสและความรู้ความสามารถประกอบกัน เพื่อให้ข้าราชการตำรวจสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างอิสระ ไม่ตกอยู่ใต้อาณัติของบุคคลใด มีประสิทธิภาพและภาคภูมิใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

เหตุผลและความจำเป็นเกี่ยวกับแนวนโยบายแห่งรัฐ และการปฏิรูปประเทศ ด้าน
กระบวนการยุติธรรม ซึ่งการตราพระราชบัญญัตินี้ สอดคล้องกับเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๘, ๗๖ และ
๒๕๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา
เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๒ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕
และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๒๒ ให้มีคณะกรรมการข้าราชการตำรวจคณะหนึ่ง เรียกโดยย่อว่า “ก.ตร.”
ประกอบด้วย

(๑) อธิบดีข้าราชการตำรวจที่มีตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ซึ่งได้รับ
การเลือกตั้งจากข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรระดับรองผู้กำกับการขึ้นไป เป็นประธานกรรมการข้าราชการ
ตำรวจ

(๒) ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เป็นรองประธานกรรมการข้าราชการตำรวจ จเรตำรวจ
แห่งชาติ และรองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ที่มีอาวุโสสูงสุดสองอันดับแรก รวมกัน ไม่เกิน ๓ คน เป็น
กรรมการข้าราชการตำรวจ

(๔) เลขาธิการ ก.พ. และเลขาธิการ ก.พ.ร. เป็นกรรมการข้าราชการตำรวจ

(๕) กรรมการข้าราชการตำรวจผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้รับเลือกตามมาตรา ๒๖ ดังต่อไปนี้

(ก) ผู้ซึ่งเคยรับราชการเป็นข้าราชการตำรวจในตำแหน่งตั้งแต่ผู้บังคับการ หรือเทียบเท่า
ขึ้นไปจำนวนหกคน แต่ต้องเป็นผู้ซึ่งพ้นจากความเป็นข้าราชการตำรวจไปแล้ว เกินสามปี

(ข) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งไม่เป็นข้าราชการตำรวจ โดยกรรมการข้าราชการตำรวจตาม (๑)

(๒) และ (๓) หรือร่วมกันเสนอชื่อบุคคลซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตาม มาตรา ๒๔ จำนวนหก
คน แล้วให้กรรมการข้าราชการตำรวจตาม (๒) (๓) (๔) เป็นผู้คัดเลือกให้เหลือสองคน

ให้ผู้บัญชาการสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการตำรวจเป็นเลขานุการ และรองผู้บัญชาการ
สำนักงานคณะกรรมการตำรวจเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

กรรมการข้าราชการตำรวจตาม (๑) (๒) และ (๓) ต้องมาประชุมด้วยตนเอง จะมอบหมายให้
บุคคลอื่นใดมาประชุมแทนมิได้

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๓๓/๑ แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕

“มาตรา ๓๓/๑ ให้มีหน่วยงาน เรียกว่า "สำนักงานคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมข้าราชการตำรวจ" ทำหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการ บริหารงบประมาณ สนับสนุนด้านวิชาการและเทคโนโลยี และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมข้าราชการตำรวจมอบหมาย”

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๔๓ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๔๓ ให้มีคณะกรรมการพิจารณาเรื่องร้องเรียนตำรวจคณะหนึ่ง เรียกโดยย่อว่า "ก.ร.ตร." มีหน้าที่และอำนาจพิจารณาเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับความเดือดร้อนหรือไม่ได้รับความเป็นธรรมของประชาชนจากการกระทำหรือไม่กระทำการของข้าราชการตำรวจอันมิชอบ หรือการประพฤติปฏิบัติไม่เหมาะสมและเสื่อมเสียแก่เกียรติศักดิ์ของตำรวจ กระทำผิดวินัย หรือละเมิดประมวลจริยธรรมและจรรยาบรรณของตำรวจ ประกอบด้วย ประธาน ก.ร.ตร. และกรรมการ ก.ร.ตร. ซึ่งนายกรัฐมนตรีแต่งตั้ง

ให้นำบทบัญญัติในการคัดเลือก และการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการ ก.พ.ค.ตร. ในมาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕ มาตรา ๓๖ มาตรา ๓๗ มาตรา ๓๘ และมาตรา ๓๙ มาใช้ในการคัดเลือกและพ้นตำแหน่งของกรรมการ ก.ร.ตร. โดยอนุโลม”

มาตรา ๖ ให้ยกเลิกมาตรา ๔๔ มาตรา ๔๕ มาตรา ๔๖ แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕

มาตรา ๗ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๖๒ แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๖๒ ตำแหน่งข้าราชการตำรวจประเภทที่มียศมีดั่งต่อไปนี้

- (๑) ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
- (๒) รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ และจเรตำรวจแห่งชาติ
- (๓) ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ และรองจเรตำรวจแห่งชาติ
- (๔) ผู้บัญชาการ และจเรตำรวจ
- (๕) รองผู้บัญชาการ และรองจเรตำรวจ
- (๖) ผู้บังคับการ และผู้บังคับการสืบสวนสอบสวน
- (๗) รองผู้บังคับการ และรองผู้บังคับการสืบสวนสอบสวน
- (๘) ผู้กำกับการ และผู้กำกับการสืบสวนสอบสวน
- (๙) รองผู้กำกับการ สารวัตรใหญ่ และรองผู้กำกับการสืบสวนสอบสวน
- (๑๐) สารวัตร และสารวัตรสืบสวนสอบสวน
- (๑๑) รองสารวัตร และรองสารวัตรสืบสวนสอบสวน
- (๑๒) ผู้บังคับหมู่ และผู้ช่วยพนักงานสอบสวน
- (๑๓) รองผู้บังคับหมู่

ก.ตร. จะกำหนดให้มีตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นโดยจะให้ชื่อตำแหน่งใดเทียบกับตำแหน่งตามวรรคหนึ่งก็ได้ โดยให้กำหนดไว้ในกฎ ก.ตร.

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานในกลุ่มสายงานสืบสวนสอบสวน ให้ตำแหน่งของผู้ปฏิบัติหน้าที่พนักงานสอบสวน เป็นตำแหน่งควบที่สามารถปรับระดับเพิ่มลดได้ในตัวเองสูงขึ้นตั้งแต่ระดับรองสารวัตรสืบสวนสอบสวนถึงระดับผู้บังคับการสืบสวนสอบสวน

มาตรา ๘ ให้ยกเลิกความใน (๕) ของมาตรา ๗๗ แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"(๕) ตำแหน่งรองผู้บัญชาการและรองจเรตำรวจ จะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากข้าราชการตำรวจยศพลตำรวจตรี และเคยดำรงตำแหน่งระดับผู้บังคับการหรือผู้บังคับการสืบสวนสอบสวน มาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี"

มาตรา ๙ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๗๗/๑ แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕

"มาตรา ๗๗/๑ การแต่งตั้งข้าราชการตำรวจในสายงานสืบสวนสอบสวนซึ่งปฏิบัติหน้าที่พนักงานสอบสวนให้ดำรงตำแหน่งสูงขึ้น ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้บังคับการสืบสวนสอบสวน จะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งจากข้าราชการตำรวจยศพันตำรวจเอกซึ่งได้รับอัตราเงินเดือนพันตำรวจเอก (พิเศษ) หรือพลตำรวจตรีและเคยดำรง ตำแหน่งรองผู้บังคับการสืบสวนสอบสวนมาแล้วไม่น้อยกว่าสี่ปี อีกทั้งได้ผ่านการประเมินแล้ว

(๒) รองผู้บังคับการสืบสวนสอบสวน ให้แต่งตั้งจากข้าราชการตำรวจยศพันตำรวจเอก หรือพันตำรวจเอกซึ่งได้รับอัตราเงินเดือนพันตำรวจเอก (พิเศษ) และเคยดำรงตำแหน่ง ผู้กำกับการสืบสวนสอบสวนมาแล้วไม่น้อยกว่าสี่ปี อีกทั้งได้ผ่านการประเมินแล้ว

(๓) ผู้กำกับการสืบสวนสอบสวน ให้แต่งตั้งจากข้าราชการตำรวจยศพันตำรวจโท หรือพันตำรวจเอก และเคยดำรงตำแหน่งรองผู้กำกับการสืบสวนสอบสวนมาแล้วไม่น้อยกว่าสี่ปี อีกทั้งได้ผ่านการประเมินแล้ว

(๔) รองผู้กำกับการสืบสวนสอบสวน ให้แต่งตั้งจากข้าราชการตำรวจยศพันตำรวจโท และเคยดำรงตำแหน่งสารวัตรสืบสวนสอบสวนมาแล้วไม่น้อยกว่าสี่ปี อีกทั้งได้ผ่านการประเมินแล้ว

(๕) สารวัตรสืบสวนสอบสวน ให้แต่งตั้งจากข้าราชการตำรวจยศร้อยตำรวจเอกขึ้นไป แต่ไม่สูงกว่าพันตำรวจโท และเคยดำรงตำแหน่งรองสารวัตรมาแล้วไม่น้อยกว่าเจ็ดปี โดยในระหว่าง เวลาดังกล่าว ต้องดำรงตำแหน่งรองสารวัตรสืบสวนสอบสวนมาแล้วไม่น้อยกว่าสี่ปี อีกทั้งได้ผ่านการประเมินแล้ว

(๖) รองสารวัตรสืบสวนสอบสวน ให้แต่งตั้งจากข้าราชการตำรวจยศร้อยตำรวจตรีขึ้นไป แต่ไม่สูงกว่าร้อยตำรวจเอก ซึ่งสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากโรงเรียนนายร้อยตำรวจ หรือสำเร็จ การศึกษาในระดับปริญญาตรีทางกฎหมาย โดยจะแต่งตั้งจากผู้ซึ่งช่วยพนักงานสอบสวนมาแล้ว ไม่น้อยกว่าสองปีและผ่านการคัดเลือกตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ที่ ก.ตร.กำหนดด้วยก็ได้

(๗) ผู้ช่วยพนักงานสอบสวน ให้แต่งตั้งจากข้าราชการตำรวจชั้นประทวนที่มียศ จำสับตำรวจ

หรือดาบตำรวจ และเคยดำรงตำแหน่งผู้บังคับหมู่งานสอบสวนมาแล้วไม่น้อยกว่าสองปี

ในการประเมินพิจารณาเลื่อนตำแหน่งพนักงานสอบสวนตามวรรคหนึ่งให้นำปริมาณและคุณภาพของสำนวนการสอบสวนมาประกอบการพิจารณาด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในระเบียบ ก.ตร.

การแต่งตั้งพนักงานสอบสวนจะมีจำนวนเท่าใด มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับบัญชาเพียงใด ให้เป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบ ก.ตร.

มาตรา ๑๐ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๗๗/๒ แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕

“มาตรา ๗๗/๒ ให้นำความในมาตรา ๗๘ มาตรา ๘๑ มาตรา ๘๒ มาตรา ๘๓ และมาตรา ๘๔ มาใช้บังคับ กับการแต่งตั้งข้าราชการตำรวจให้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๗๗/๑ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) และ (๖) ด้วยโดยอนุโลม แต่ในการพิจารณาผู้มีสิทธิได้รับการแต่งตั้ง ให้พิจารณาจากผู้ดำรงตำแหน่งในสายงานสืบสวนสอบสวน”

มาตรา ๑๑ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๗๗/๓ แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕

“มาตรา ๗๗/๓ เมื่อผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๗๗/๑ (๓) (๔) (๕) และ (๖) ผู้ใดดำรงตำแหน่ง เป็นระยะเวลาตามที่กำหนดและผ่านเกณฑ์ประเมินความรู้ความสามารถตามที่ ก.ตร. กำหนดแล้ว ให้ปรับตำแหน่งให้สูงขึ้นตามลำดับ เมื่อผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๗๗/๑ (๒) ผู้ใดดำรงตำแหน่งเป็นระยะเวลาตามที่กำหนดและผ่านเกณฑ์ประเมินความรู้ความสามารถตามที่ ก.ตร. กำหนดแล้ว ให้แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๗๗/๑ (๑) ตามอัตรากำลังที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีอยู่ ในกรณีที่ไม่มีอาจแต่งตั้ง ผู้ที่ผ่านเกณฑ์การประเมินให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวในคราวเดียวกันได้ทั้งหมด ให้แต่งตั้งตามหลักอาวุโสตามที่กำหนดในมาตรา ๘๒”

มาตรา ๑๒ ให้ยกเลิกความใน (๓) ของมาตรา ๘๒ แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๓) ระดับรองผู้บังคับการลงมาถึงสารวัตร ให้พิจารณาจากผู้มีความรู้ความสามารถในบัญชีรายชื่อตามวรรคสามและได้จัดเรียงตามลำดับอาวุโสจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละห้าสิบของจำนวนตำแหน่งว่างในแต่ละระดับตำแหน่งของส่วนราชการตามมาตรา ๑๑”

มาตรา ๑๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๑๕๐/๑ แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕

“มาตรา ๑๕๐/๑ ให้ ก.ตร. ออกมาตรการคุ้มครองข้าราชการตำรวจซึ่งปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยเคร่งครัด ปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำใดๆ”

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ - เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่ปัจจุบันปรากฏปัญหาวิกฤตพนักงานสอบสวนขาดแคลน เนื่องจากพนักงานสอบสวนเป็นวิชาชีพเฉพาะทางที่ต้องทุ่มเทการทำงานตลอดเวลาทั้งในเวลาหรือนอกเวลาราชการ ต้องใช้ความรู้ความสามารถหลากหลายสาขา เพื่อแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานเข้าสู่สำนวนการสอบสวนให้สมบูรณ์ที่สุด อีกทั้งต้องทำหน้าที่บำบัดทุกข์บำรุงสุข ทั้งเรื่องในทางแพ่งและทางอาญา จึงเกิดมีปัญหามาหลายด้าน ได้แก่ ปัญหาการแต่งตั้งโยกย้ายของพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นผู้ทรงความรู้ด้านกฎหมายและมีผลงานคือสำนวนการสอบสวนที่สามารถนำมาประเมินความรู้ความสามารถได้ แต่ ณ ปัจจุบัน กลับไม่มีการนำผลงานดังกล่าวมาใช้เพื่อการประเมินในการเลื่อนตำแหน่ง จึงไม่สอดคล้องกับระบบคุณธรรม นอกจากนี้ยังเกิดปัญหาการแทรกแซงกระบวนการยุติธรรมขึ้นต้นและการแต่งตั้งโยกย้ายจากผู้บังคับบัญชาและฝ่ายการเมือง ดังนั้น รัฐพึงมีมาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยเคร่งครัด ปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำใดๆ และรัฐพึงดำเนินการให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานของรัฐ ให้เป็นไปตามระบบคุณธรรม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

บันทึกวิเคราะห์สรุป
สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ (ฉบับที่ ...)
พ.ศ.

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

การแก้ไขปัญหาในองค์กรตำรวจหรือที่มักจะเรียกกันว่า "ปฏิรูปตำรวจ" นั้น ได้มีการศึกษาและดำเนินการกันมาระยะหนึ่งแล้ว โดยล่าสุดมีการตรากฎหมาย พ.ร.บ.ตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2565 ขึ้นมาบังคับใช้ แต่ก็ยังไม่เห็นแนวโน้มว่าจะสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในองค์กรตำรวจได้อย่างเห็นผล เนื่องจากว่า ในขั้นตอนการตรากฎหมายนั้น มีการแก้ไขสาระสำคัญในหลายๆเรื่องที่ไม่ตรงกับที่ได้มีการศึกษากันมาก่อนหน้านั้น ทำให้กฎหมายที่ตราออกมาแล้วยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาเดิม ๆ ที่สะสมอยู่ได้อย่างเห็นผล

ดังนั้น จึงสมควรที่จะต้องมีการแก้ไขกฎหมายฉบับดังกล่าวโดยเร็ว เพื่อให้การแก้ไขปัญหาในองค์กรตำรวจสำเร็จตามเจตนารมณ์ของสังคมได้ เพื่อให้องค์กรตำรวจซึ่งเป็นหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมขั้นต้น เป็นอิสระและมีเอกภาพในการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา สามารถเป็นที่พึ่งประชาชนได้อย่างแท้จริงโดยปราศจากการครอบงำของฝ่ายการเมืองหรือองค์กรทางบริหารฝ่ายอื่น นอกจากนี้ เพื่อเป็นการธำรงไว้ซึ่งระบบคุณธรรมในการแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตำรวจในกลุ่มสายงานสืบสวนสอบสวนซึ่งเป็นตำแหน่งที่ขาดแคลนและมีความสำคัญยิ่ง จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

๒.๑ ร่างพระราชบัญญัติ ตำรวจแห่งชาติ (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ... มีสาระสำคัญเป็นการแก้ไขและยกเลิก พระราชบัญญัติ ตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕ เป็นบางมาตรา โดยกำหนดให้กฎหมายมีผลบังคับใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (ร่างมาตรา ๒)

๒.๒ มีหลักการดังต่อไปนี้

(๑) แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคัดเลือก ประธาน ก.ตร. และ ก.ตร.(แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๒)

(๒) แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับสำนักงาน ก.พ.ค.ตร. (แก้ไขเพิ่มเติมเป็นมาตรา ๓๓/๑)

(๓) แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคัดเลือก และพันตำแหน่งประธาน ก.ร.ตร. และ ก.ร.ตร.(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๔๓)

(๔) แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์เกี่ยวกับแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการตำรวจในกลุ่มสายงานสืบสวนสอบสวน โดยกำหนดให้พนักงานสอบสวนมีความเจริญก้าวหน้าด้วยระบบคุณธรรมหรือวิธีประเมิน(แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๖๒, ๗๗, แก้ไขเพิ่มเติมเป็นมาตรา ๗๗/๑, ๗๗/๒, ๗๗/๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘๒(๓))

(๕) กำหนดให้มีมาตรการคุ้มครองการปฏิบัติหน้าที่ข้าราชการตำรวจผู้ปฏิบัติงานสืบสวน

สอบสวน โดยชื่อสัตย์สุจริต แต่ถูกร้องเรียนกลับแก้งหรือ กล่าวหาดำเนินคดีอาญา(แก้ไขเพิ่มเติมเป็นมาตรา ๑๕๐/๑

๓. ประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ

ด้วยพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕ มีข้อบกพร่องหลายประการ ด้วยการบัญญัติข้อกฎหมายต่างๆ ไม่ครบถ้วน ทำให้เกิดปัญหาในการบริหารราชการแผ่นดิน ได้แก่ การไม่กำหนดสถานที่ทำการของ ก.พ.ค.ตร. การไม่กำหนดที่มาและสิ้นสุดของ ก.ร.ตร. ให้ชัดเจน

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ซึ่งจะต้องปฏิบัติต่อประชาชนเสมอภาคและเท่าเทียมกันตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แต่ที่ผ่านมาปรากฏว่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติถูกรอบงำจากฝ่ายการเมืองและองค์กรบริหารฝ่ายอื่น ทำให้ ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด บางครั้งจำเป็นต้องเอื้อประโยชน์ต่อบุคคลเหล่านั้น ทั้งนี้ ก็เนื่องจากประธาน ก.ตร. มาจากฝ่ายการเมือง และการคัดเลือก ก.ตร. ตามบทบัญญัติเดิม ไม่สามารถได้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ตรงกับปัญหาของข้าราชการตำรวจ จึงทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาของข้าราชการตำรวจได้อย่างแท้จริง

นอกจากนี้ พนักงานสอบสวน เป็นกลุ่มวิชาชีพที่ใกล้ชิดและกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติมากที่สุด เนื่องจากจะต้องสอบสวนคดีอาญาทุกประเภทที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน เป็นต้นธารแห่งกระบวนการยุติธรรมไทย อันอาจถือว่าสำคัญที่สุด เนื่องจากเป็นด่านแรกที่จะต้องแสวงหารวบรวมพยานหลักฐานเมื่อมีความผิดทางอาญาเกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่ชั้นศาล พนักงานสอบสวนเป็นมดงาน คนเดียวทำทุกอย่าง เนื่องจาก กฎหมาย ระเบียบ บังคับให้พนักงานสอบสวนทำด้วยตนเองเกือบทุกกรณี ตั้งแต่สอบสวนปากคำ พิมพ์คำให้การ พิมพ์สำนวน ออกหมายเรียกผู้ต้องหา พยาน आयัดบัญชี आयัดตัวผู้ต้องหา ไปตรวจที่เกิดเหตุ ส่งของกลางไปตรวจพิสูจน์ สืบสวนติดตามจับกุมคนร้ายและทรัพย์สิน เดินทางไปรับตัวผู้ต้องหาหรือทรัพย์สิน เดินทางไปสอบสวนสถานที่ต่างๆ ขออนุมัติหมายค้น หมายจับ แจ้งข้อกล่าวหา ทำสัญญาประกันตัว พิมพ์คำร้องขอผิดฟ้องฝากขัง ไปยื่นคำร้องขอผิดฟ้องฝากขัง ส่งตัวเด็กเข้าสถานพินิจ แม้ในวันที่ปฏิบัติหน้าที่เข้าพนักงานสอบสวนแล้ว เมื่อถึงเวลาออกเวรแล้วก็อาจต้องปฏิบัติหน้าที่สอบสวนต่อไปอีก ต้องทำงานต่อเนื่องตามสถานการณ์ บางกรณีก็ไม่อาจคาดคิดไว้ล่วงหน้า เช่น มีการจับกุมตามหมายจับมาส่งในวันเวลาที่ออกเวรไปแล้ว ก็ต้องรีบเดินทางมาสอบสวน และดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง ทันที จนกว่าจะสรุปสำนวนส่งพนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน จึงเป็นอาชีพที่ไม่มีเวลาหยุดทำงานที่แน่นอน ไม่มีเงินค่าทำงานนอกเวลาราชการ (OVER TIME) เฉกเช่น วิชาชีพในกระบวนการยุติธรรมอื่นๆ นอกจากนี้ พนักงานสอบสวนเป็นอาชีพที่ต้องออกค่าใช้จ่ายส่วนตัวในการปฏิบัติหน้าที่เกินกว่าค่าตอบแทนสำนวนการสอบสวนที่ได้รับ ซึ่งค่าใช้จ่ายส่วนตัวที่ออกเงินไปนั้น ทางราชการไม่สามารถเบิกคืนให้ได้ พนักงานสอบสวนมักไม่มีเวลาให้กับครอบครัว เนื่องจาก พนักงานสอบสวน เป็นอาชีพที่ต้องอุทิศตน อุทิศเวลา ให้กับทางราชการ มากที่สุด ในบรรดาทุกสาขาอาชีพในกระบวนการยุติธรรมไทย จึงเกิดปัญหาครอบครัวตามมา ตามที่ปรากฏเป็นข่าวการฆ่าตัวตายของพนักงานสอบสวน และที่สำคัญคือ ปัญหาการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน และการแต่งตั้งวาระ

ประจำปี พนักงานสอบสวนเป็นสาขาวิชาชีพ ที่มักไม่ได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน และไม่ได้รับการแต่งตั้งเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น โดยผู้ที่ได้รับการพิจารณามักจะเป็นข้าราชการตำรวจสายงานอื่นที่ทำงานใกล้ชิดนักการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับชาติ ในลักษณะฝากตัวมาให้ได้ ๒ ชั้น หรือเลื่อนตำแหน่ง เป็นเรื่องที่พูดคุยกันโดยทั่วไปในหมู่แหวดวงตำรวจในแต่ละสถานีหรือแต่ละหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนเมื่อถึงวาระสำคัญดังกล่าว เป็นลักษณะนี้มาอย่างยาวนาน จนพนักงานสอบสวน หลายนายเกิดความท้อแท้ ในสาขาวิชาชีพ บ้างก็ลาออก บ้างก็ย้ายหนีไปสายงานอื่น บ้างก็กดดัน เกิดความเครียดสะสมจนฆ่าตัวตายหนีปัญหา ปัญหาการขาดความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพของพนักงานสอบสวน ที่ผ่านมา เป็นปัญหาที่ผู้บังคับบัญชา ไม่จริงจังในการแก้ไขปัญหาเท่าที่ควร ทั้งที่เป็นกำลังหลัก เป็นอาวุธที่สำคัญที่สุด เป็นมรดกของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เป็นอำนาจ เป็นเกียรติยศศักดิ์ศรี เป็นความภาคภูมิใจ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่มีอยู่ ที่พอจะยืนยันได้โดยส่งผ่าเผยเมื่อเทียบกับข้าราชการฝ่ายอื่นในกระบวนการยุติธรรม และเมื่อเทียบกับกระบวนการยุติธรรมของต่างประเทศที่เจริญแล้ว อำนาจการสอบสวนอยู่กับพนักงานอัยการทั้งนั้น จึงเกิดคำถามว่า ทำไมประเทศไทยเราจึงไม่พัฒนากระดับความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพของพนักงานสอบสวนให้ทัดเทียมกับข้าราชการฝ่ายอื่นในกระบวนการยุติธรรม การทำสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน มักจะถูกแทรกแซงจากฝ่ายบริหาร หรือนักการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่น และระดับชาติ เนื่องจากหัวหน้าสถานีหรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน ส่วนใหญ่เลื่อนตำแหน่งขึ้นมา โดยไม่ได้มาจากการประเมินทางวิชาการ แต่มีผู้มีบารมีให้การสนับสนุนในการแต่งตั้งโยกย้าย จึงต้องทดแทนบุญคุณผู้มีบารมีเหล่านั้น เป็นเหตุให้การสอบสวนขาดความเป็นเอกภาพ เช่น เมื่อผู้มีบารมี หรือบริวารผู้มีบารมีถูกจับกุมดำเนินคดี หัวหน้าสถานีก็จะสั่งให้พนักงานสอบสวนปล่อยตัวผู้ต้องหา หรือทำสำนวนสั่งไม่ฟ้อง พนักงานสอบสวนก็มีอาจขัดได้ เนื่องจากอยู่ภายใต้การปกครองบังคับบัญชา ดังนั้น ตัวพนักงานสอบสวนเองจึงเสี่ยงต่อการถูกร้องเรียน และถูกดำเนินคดีในความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องให้คืนแห่งเลื่อนไหลของพนักงานสอบสวนกลับคืนมาโดยเร็ว โดยกำหนดให้ตำแหน่งพนักงานสอบสวนเป็นตำแหน่งควบปรับระดับเพิ่มลดได้ในตัวเอง สามารถเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้นโดยวิธีประเมินผลงานทางวิชาการ เฉกเช่น ระเบียบ ก.ตร. ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินเพื่อพิจารณาเลื่อนตำแหน่งพนักงานสอบสวน พ.ศ.๒๕๕๕ โดยกำหนดให้เลื่อนไหลตั้งแต่ระดับ รอง สว.(สืบสวนสอบสวน) ได้ถึงตำแหน่ง ผบก.(สืบสวนสอบสวน) เป็นอย่างน้อย เพื่อให้พนักงานสอบสวนมีความเจริญก้าวหน้าในชีวิตการรับราชการ อันจะเป็นการแก้ไขปัญหาพนักงานสอบสวนขาดแคลน ลาออก ย้ายหนีสายงาน ฆ่าตัวตาย และเกิดแรงจูงใจในการพัฒนาความรู้ด้านกฎหมาย พัฒนาทักษะด้านการสืบสวนสอบสวน ให้ทันต่ออาชญากรรมทุกรูปแบบอยู่เสมอ มีความมุ่งมั่นบริการรับใช้ประชาชนอย่างเต็มความรู้ความสามารถ อันจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อส่วนตัว สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสุดท้ายผู้ได้รับประโยชน์สูงสุดคือประชาชนในการได้รับความยุติธรรมทางคดีอาญา